

**LIETUVOS RESPUBLIKOS  
VALSTYBINIŲ ĮMONIŲ  
ĮSTATYMAS**

**I SKIRSNIS  
BENDROJI DALIS**

**1 straipsnis. Įstatymo paskirtis**

1. Šis įstatymas nustato iš valstybės (vietos savivaldybės) lėšų įsteigtų (įgytų) valstybinių įmonių (VĮ) ir valstybinių akcinių įmonių (VAĮ) steigimą, reorganizavimą ir likvidavimą, valdymą, jų finansinės ir kitos komercinės-ūkinės veiklos pagrindus. Jis netaikomas toms specifinės paskirties valstybinėms įmonėms, kurios veikia tik pagal savo, t.y. pagal atskiros valstybinės įmonės, įstatus. Šių įmonių sąrašą, taip pat jų pavyzdinius įstatus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-977](#), 1991-01-22, Lietuvos aidas, 1991, Nr. 16-0 (1991-01-23); Žin., 1991, Nr. 4-107 (1991-02-10), i. k. 0911010ISTA000I-977

2. Kai šio įstatymo tekstas taikomas ir valstybinei įmonei, ir valstybinei akcinei įmonei, vartojamas žodis „įmonė“.

**2 straipsnis. Valstybinės įmonės (VĮ) ir valstybinės akcinės įmonės (VAĮ)**

1. VĮ yra iš valstybės (vietos savivaldybės) lėšų įsteigta įmonė, neišleidusi akcijų (nepriėmusi įnašų) arba išleidusi akcijas (priėmusi įnašus), kurių nominali vertė nėra didesnė kaip 1/5 įmonės įstatinio kapitalo. Valstybinė įmonė, išleidusi akcijas, kurių nominali vertė yra didesnė kaip 1/5 įmonės įstatinio kapitalo yra VAĮ. VAĮ akcijos platinamos viešai arba gali turėti apribotą cirkuliacijos sferą. VĮ akcijos neperkamos ir neparduodamos akcijų biržoje bei neregistruojamos atitinkamuose valstybės organuose.

2. Valstybės (vietos savivaldybės) įmonių įnašai į VĮ ar VAĮ negali būti įskaitomi į nominalaus akcinio kapitalo dydį, pagal kurį įmonės skirstomos į VĮ, VAĮ ir akcines bendroves bei akcininkams suteikiamos teisės sudaryti įmonės valdymo organus. Įmonė, įsteigta sujungus kelių VĮ ar VAĮ kapitalą, veikia kaip VAĮ.

3. Valstybinės valdžios ir valdymo organai negali turėti VAĮ ar VĮ akcijų.

**3 straipsnis. Įmonė – juridinis asmuo**

1. Įmonė nuo įregistravimo dienos turi juridinio asmens teises. Įmonės veiklos ekonominį pagrindą sudaro valstybei (vietos savivaldybei) nuosavybės teise priklausantis kapitalas, kurį valstybė (vietos savivaldybė), investuodama į įmonę, perduoda jai kaip patikėtiniui. Įmonės teises valdyti, naudoti ir disponuoti jai patikėtu valstybės (vietos savivaldybės) turtu nustato šis įstatymas ir įmonės įstatai. Įmonėje sukauptas akcinis kapitalas ir valstybės (vietos savivaldybės) kapitalas bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso akcininkams ir valstybei (vietos savivaldybei).

2. Įmonė yra ribotos turtinės atsakomybės. Pagal savo prievoles ji atsako tik turimu turtu, iš kurio gali būti išieškoma pagal Lietuvos Respublikos įstatymus. Nei valstybė (vietos savivaldybė), nei akcininkai ar įmonės darbuotojai neatsako pagal įmonės prievoles kitu savo turtu. Įmonė neatsako pagal valstybės (vietos savivaldybės), įmonės akcininkų ar darbuotojų prievoles.

3. Įmonė turi savo pavadinimą (firmos vardą), kuriame turi būti žodžiai „valstybinė“ arba „valstybinė akcinė“, arba šių žodžių santrumpos. Įmonei draudžiama turėti pavadinimą (firmos vardą), kuris būtų panašus į Lietuvos Respublikoje įregistruotos kitos įmonės firmos vardą arba jam tapatus ir dėl to trukdytų šių įmonių normaliai ekonominei veiklai.

4. Įmonė turi savo antspaudą, kuriame turi būti pavadinimas (firmos vardas) ir žodžiai „Lietuvos Respublika“.

#### **4 straipsnis. Įmonės turimo kapitalo sudėtis**

1. Įmonės turimą kapitalą sudaro:

- 1) valstybinis kapitalas;
- 2) akcinis kapitalas;
- 3) skolintas kapitalas.

2. Įmonės įstatinį kapitalą sudaro nominalus valstybinis kapitalas ir nominalus akcinis kapitalas. Įstatinio kapitalo dydį nustato įmonės įstatai. Įmonės valdymo organai privalo užtikrinti, kad įmonės nuosavi aktyvai (skirtumas tarp buhalteriniame balanse apskaičiuoto įmonės turto vertės ir skolinto kapitalo) nebūtų mažesni už valstybinio kapitalo ir nominalaus akcinio kapitalo dydį. Jei nuosavi aktyvai tampa mažesniais už valstybinio kapitalo ir nominalaus akcinio kapitalo dydį, premijas ir dividendus iš įmonės pelno mokėti draudžiama. Skirtumo tarp valstybinio kapitalo bei nominalaus akcinio kapitalo dydžio ir nuosavų aktyvų atstatymui VĮ naudojamas proporcingai valstybinis ir akcinis kapitalas, o VAI – akcinis kapitalas.

3. VAI skolintas kapitalas negali būti didesnis už akcinį kapitalą, neįskaitant kitų įmonių (VĮ ir VAI) įnašų.

4. Įmonės akcinis kapitalas negali būti didesnis už valstybinį kapitalą. Įmonė, sukaupusi didesnę akcinį kapitalą negu jos turimas valstybinis kapitalas, per 6 mėnesius įstatymų nustatyta tvarka turi būti reorganizuota į akcinę bendrovę arba uždaryją akcinę bendrovę. Jeigu VAI nominalus akcinis kapitalas tampa mažesnis kaip 1/5 įmonės įstatinio kapitalo, minimalus VAI akcinio kapitalo dydis turi būti per 6 mėnesius atstatytas arba per tą patį laikotarpį VAI turi būti reorganizuota į VĮ. VĮ, sukaupusi nominalų akcinį kapitalą, didesnę kaip 1/5 įmonės įstatinio kapitalo, per 6 mėnesius turi būti reorganizuota į VAI.

5. Įmonei draudžiama įsigyti akcijų tos įmonės, akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės, kuri yra jos akcininkė ir jos turimų akcijų nominali vertė yra didesnė kaip 1/10 įstatinio kapitalo, jeigu įsigyjamų akcijų nominali vertė sudaro daugiau kaip 1/10 pastarosios įmonės įstatinio kapitalo.

6. Įmonėje kaupiamas (laikomas) valstybinis kapitalas į akcijas nedalijamas. Jis atskiriamas kaip valstybės (vietos savivaldybės) įnašas į įmonę ir apskaitomas atskiroje įmonės valstybinio kapitalo sąskaitoje.

#### **5 straipsnis. Įmonės teisės**

1. Įmonė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir siekdama savo įstatuose suformuluotų tikslų, gali:

- 1) turėti Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybėse įregistruotų bankų įstaigose savo sąskaitas ir naudoti jose esančias lėšas;
- 2) nustatyti viso turimo valstybinio ir akcinio kapitalo naudojimo kryptis ir būdus;
- 3) sudaryti sutartis dėl paskolų suteikimo arba gavimo ir palūkanų už jas dydžio;
- 4) leisti vertybinius popierius, išskyrus obligacijas;
- 5) išpirkti (sugrąžinti) dalį ar visą valstybinį kapitalą, perduotą įmonei, tam tikslui panaudodama darbuotojų, akcininkų ir komercinės-ūkinės veiklos likutines (įvykdžius prievoles) lėšas;
- 6) pirkti ar kitaip įgyti, turėti nuosavybės teise, parduoti, mainyti vertybinius popierius ar kitokiais būdais jais disponuoti;

- 7) išmokėti dividendus už akcijas arba premijuoti akcijomis;
- 8) nustatyti akcijų, tarp jų ir priklausančių darbuotojams, klases ir rūšis, jų pardavimo ir platinimo tvarką;
- 9) užmegzti ekonominius bei prekybinius ryšius su vidaus ir užsienio partneriais, plėtoti komercinę veiklą;

10) atsiskaityti už pateiktas prekes, atliktus darbus ir paslaugas bet kokia sutarta forma;

11) nustatyti įmonės vidaus organizacinę ir gamybinę struktūrą, steigti filialus, apibrėžti padalinių teisinį statusą;

12) steigti VAI, būti tokios įmonės dalininku, kartu su kitų rūšių įmonėmis steigti asociacijas, pagal sutartis su kitomis VĮ ar VAI steigti negamybinius susivienijimus (asociacijas), taip pat išeiti iš jų;

13) gerinti įmonės darbuotojų darbo, buities ir poilsio sąlygas, padėti jų šeimoms, taip pat dalyvauti labdaros veikloje, skirti lėšas Lietuvos Respublikos gyventojų sveikatos apsaugai, kultūrai, švietimui, mokslui, taip pat kūno kultūrai ir sportui;

14) sudaryti gamybos, realizavimo, mokslinių tyrimų, konstravimo ir eksperimentinių darbų bei kitas ūkines sutartis;

15) nustatyti savo produkcijos, teikiamų paslaugų ir kitų išteklių kainas, įkainius ir tarifus, darbo apmokėjimo sistemas, išskyrus tuos atvejus, kai pagal Lietuvos Respublikos įstatymus kainas ir kitus normatyvus reguliuoja valstybė (vietos savivaldybė).

Įmonė taip pat gali turėti kitokias, šio įstatymo nenumatytas, civilines teises ir pareigas, jeigu jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams bei įmonės įstatams.

2. Įmonės komercinę-ūkinę veiklą valstybė gali reguliuoti tik ekonominėmis priemonėmis: subsidijomis, palūkanų normomis už įmonės turimo valstybinio kapitalo naudojimą, valstybės finansuojamais užsakymais (kontraktais) ir kitomis ekonominėmis priemonėmis. VĮ, veikiančių transporto ir ryšių šakose, kuro ir energetikos sistemoje, komunaliniame ūkyje, steigėjas turi teisę nustatyti joms privalomus darbus, taip pat reikalavimus jų kokybei. Tai gali būti taikoma ir VAI, jei su ja sudaryta sutartis ir jai išduotas atitinkamas leidimas ūkinei veiklai.

3. Įmonė turi teisę gauti valstybės centralizuota tvarka skiriamų (parduodamų) finansinių, medžiaginių ir kitokių vertybių už valstybės patvirtintą arba sutartinę kainą ir už įmonės prisiimtus atitinkamus sutartinius įsipareigojimus valstybės (vietos savivaldybės) organui.

4. Įmonė turi teisę civilinio proceso tvarka reikalauti atlyginti žalą, padarytą neteisėtais valstybinių organų ir organizacijų, taip pat pareigūnų, einant jiems tarnybines pareigas, administracinio valdymo veiksmais.

## II SKIRSNIS

### ĮMONĖS STEIGIMAS, REORGANIZAVIMAS IR LIKVIDAVIMAS

#### 6 straipsnis. Įmonės steigimas

1. Įmonės steigimo teisinis pagrindas yra įmonės steigimo aktas, kurį gali priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybė (vietos savivaldybės taryba) arba Vyriausybės pavedimu – įgaliota ministerija. Organas, priėmęs nutarimą įsteigti įmonę, yra įmonės steigėjas.

2. Įmonių steigimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas, šis įstatymas ir kiti norminiai aktai.

#### 7 straipsnis. Įmonės įstatai

1. Įstatai yra teisinis dokumentas, kuriuo vadovaujasi įmonė savo veikloje.

2. Steigiamos VĮ įstatų projektą rengia steigėjo sudaryta laikinoji įmonės administracija ir tvirtina steigėjas. Jeigu reorganizuojama veikianti įmonė, VĮ įstatus rengia jos valdymo organai. Steigiant (reorganizuojant) VAI, įstatus rengia akcininkai-steigėjai.

3. Įstatus pasirašo įmonės valdybos nariai – direktoriai (jei valdybos nėra – įmonės administracijos vadovas) arba akcininkai-steigėjai. Jeigu įmonėje sudaryta stebėtojų taryba, tai įstatus pasirašo ir jos pirmininkas. Įstatai antspauduojami įmonės antspaudu, o jei įmonė antspaudu neturi – steigėjo antspaudu.

4. Įmonės įstatuose turi būti nurodyta:

- 1) jos pavadinimas (firmos vardas) ir antspaudu rekvizitai;
- 2) buveinės (būstinės) adresas;
- 3) komercinės-ūkinės veiklos pobūdis;
- 4) numatoma veiklos trukmė, jei įmonė steigama iš anksto apibrėžtam laiko tarpui ar tam tikram darbui atlikti;
- 5) įstatinio kapitalo dydis ir sudėtis;
- 6) nominalaus akcinio kapitalo sudėtis pagal akcijų klases;
- 7) akcijų nominalios vertės ir jų suteikiamos teisės;
- 8) valdymo organai, jų kompetencija, sudėtis ir formavimas;
- 9) darbuotojų ir akcininkų susirinkimų šaukimo tvarka;
- 10) įmonės pranešimų (akcininkams ir darbuotojams) paskelbimo formos;
- 11) valstybinio kapitalo ir akcinio kapitalo išpirkimo tvarka, akcijų apmokėjimo būdai ir terminai;
- 12) vietos savivaldybės nustatyti įmonės kapitalo dydžio ir gamybos apimtys apribojimai.

5. Įmonės įstatuose taip pat gali būti išdėstytos ir kitos taisyklės, neprieštaraujančios Lietuvos Respublikos įstatymams bei tarptautinėms sutartims.

6. Įmonės įstatus keičia ir papildo stebėtojų taryba. Akcininkų susirinkimas gali nutarti, kad VAI įstatus keičia ir papildo tik akcininkų susirinkimas. Jei stebėtojų taryba nesudaryta, VĮ įstatus keičia ir papildo valdyba, o VAI įstatus – akcininkų susirinkimas. Įstatų pakeitimai ir papildymai įsigalioja nuo jų perregistravimo.

### **8 straipsnis. Įmonės registravimas**

1. Įmonės registravimo tvarką ir sąlygas nustato Lietuvos Respublikos įmonių, Įmonių rejestro ir šis įstatymai.

2. Naujos įmonės steigėjas, registruodamas įmonę, privalo pateikti įmonę registruojančiam organui įmonės steigimo aktą, įstatus ir kitus įstatymų nustatytus dokumentus. Kitais atvejais registravimo dokumentus pateikia įstatų rengėjas.

3. VAI registruojama, kai pasirašytos (išplatintos) visos akcijos ir įmokėti pradiniai įnašai.

4. Nuo įmonės įregistravimo dienos jos valdymo organai įgyja teisę atlikti savo funkcijas, nustatytas įstatymų bei įmonės įstatų.

### **9 straipsnis. Įmonės likvidavimas ir reorganizavimas**

1. Įmonės likvidavimo pagrindu gali būti:

- 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės (vietos savivaldybės tarybos) aktas nutraukti VĮ veiklą arba pareikalauti VAI išpirkti (sugrąžinti) valstybės (vietos savivaldybės) kapitalą;
- 2) teismo sprendimas pripažinti įmonę neišgalinčia išsimokėti skolų;
- 3) valstybės organų, kontroliuojančių įmonių veiklą, nutarimas atšaukti įmonės įregistravimą už Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytus teisės pažeidimus. Šių organų nutarimas gali būti apskųstas teismui;
- 4) VAI akcininkų susirinkimo nutarimas nutraukti įmonės veiklą;
- 5) steigėjo sprendimas likviduoti nemokią VAI, kurios įstatiniame kapitale nominalus akcinis kapitalas, sukaupęs iš fizinių asmenų, ūkinių bendrijų, akcinių bei uždarųjų akcinių bendrovių įnašų, yra mažesnis kaip 1/10 VAI įstatinio kapitalo.

2. Organas, priėmęs nutarimą nutraukti VAI veiklą, skiria jos likvidatorių. VĮ likvidatorių skiria steigėjas. Nuo likvidatoriaus paskyrimo dienos įmonės organai netenka įgaliojimų valdyti

įmonę, o jų funkcijas atlieka likvidatorius. Įmonės likvidatorius organizuoja įmonės likvidavimą: perregistruoja įmonę kaip likviduojamą, paskiria ir skelbia spaudoje datą, iki kurios likviduojama įmonė veikia, nustato įmonės kreditorius ir skolininkus, sudaro likvidavimo balansą, atsiskaito pagal įmonės prievoles, perduoda po likvidavimo likusį turtą jos steigėjui ar dalininkams.

3. Kai įmonė įgyja likviduojamosios įmonės statusą, ji gali sudaryti tik tuos sandorius, kurie susiję su įmonės likvidavimu.

4. VĮ darbuotojai ir akcininkai turi pirmumo teisę per 6 mėnesius nuo likvidatoriaus paskyrimo dienos įsigyti likviduojamosios įmonės valstybinį kapitalą, išskyrus tuos atvejus, kai įmonė bankrutuoja. Jeigu akcininkai ir įmonės darbuotojai per šį terminą išperka daugiau kaip 1/2 likviduojamosios įmonės valstybinio kapitalo, įmonė reorganizuojama į akcinę bendrovę, uždaryją akcinę bendrovę arba ūkinę bendriją.

5. Šio įstatymo numatytais atvejais reorganizavus VAI į akcinę bendrovę ar uždaryją akcinę bendrovę, valstybinės valdžios ir valdymo organai, turintys bendrovės akcijų, 5 metus nuo reorganizavimo negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų.

6. Steigėjas turi teisę VĮ reorganizuoti į VAI. VAI akcininkais-steigėjais yra fiziniai ar juridiniai asmenys, notariškai sudarę VAI steigimo sutartį, kurioje nustatomos jų teisės ir pareigos parengti VAI įstatus bei nurodamas kiekvieno iš jų įsipareigojimas įsigyti atitinkamą VAI akcijų kiekį. Ši sutartis gali būti nesudaroma, o akcininkų-steigėjų teisės ir pareigos nustatomos jų parengtuose VAI įstatuose.

7. Jeigu įmonė likviduojama ar reorganizuojama akcininkams pareikalavus išpirkti (sugrąžinti) iš VĮ ar VAI acninį kapitalą, taikomos šio įstatymo nustatytos taisyklės, reglamentuojančios acinio kapitalo sumažinimą.

8. Jeigu VĮ likviduojama ar reorganizuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės (vietos savivaldybės tarybos) sprendimu, valstybė (vietos savivaldybė) privalo per 6 mėnesius nuo įmonės likvidavimo dienos atlyginti akcininkams, darbuotojams bei kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims už jų turtą, kurį šie buvo investavę į įmonę.

### **III SKIRSNIS ĮMONĖS VALDYMAS**

#### **10 straipsnis. Įmonės valdymo organų sistema**

1. Įmonės valdymo organai yra direktorių valdyba, stebėtojų taryba, darbuotojų ir akcininkų susirinkimai.

2. Įmonės statymo, įrengimų montavimo, pasirengimo ją eksploatuoti laikotarpiu, taip pat pirmaisiais jos eksploatavimo metais steigėjas skiria laikinąją administraciją. Jeigu VĮ ar VAI steigiama reorganizavus mokią kitokio statuso valstybinę įmonę, tai įsteigtojoje įmonėje tuoj pat sudaromi nuolatiniai valdymo organai.

3. Tuo laikotarpiu, kai įmonei vadovauja laikinoji administracija, stebėtojų taryba nesudaroma.

4. Stebėtojų taryba taip pat gali būti nesudaroma:

- 1) VĮ steigėjo nutarimu, priimtu atsižvelgiant į šios įmonės darbo kolektyvo pasiūlymus;
- 2) VAI akcininkų susirinkimo nutarimu.

Abiem šiais atvejais VĮ darbuotojų susirinkimas arba VAI akcininkų susirinkimas 5 metams sudaro 3 asmenų revizijos komisiją. Be VAI akcininkų susirinkimo sutikimo, o VĮ – be darbuotojų susirinkimo sutikimo draudžiama atleisti iš darbo revizijos komisijos narį ar skirti jam drausminę nuobaudą.

#### **11 straipsnis. Direktorių valdyba**

1. Įmonės komercinei-ūkinei veiklai vadovauja direktorių valdyba (toliau tekste „valdyba“). Ji susideda iš narių direktorių, kurių negali būti mažiau kaip 3 ir daugiau kaip 9. Valdybos veiklai vadovauja pirmininkas.

2. Valdybos narius ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui skiria ir jų atlyginimus nustato stebėtojų taryba, išskyrus 34 straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus, taip pat pasibaigus laikinosios įmonės administracijos įgaliojimams, kai 1/3 valdybos narių metams skiria įmonės steigėjas. Jeigu stebėtojų taryba nesudaroma, valdybą formuoja akcininkų ir darbuotojų susirinkimai pagal stebėtojų tarybos sudarymo taisykles. Tuo atveju valdybą turi sudaryti ne mažiau kaip 6 nariai. Jų pareiginius atlyginimus, taip pat jiems skirtą pelno dalį VI nustato steigėjas, o VAĮ – akcininkų susirinkimas. Valdybos narį, taip pat jos pirmininką gali atšaukti jį paskyręs organas. Direktorių valdybos pirmininkui atlyginimą nustato steigėjas.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, Lietuvos aidas, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); Žin., 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927

3. Valdybos nariu gali būti: įmonės steigėjo ar stebėtojų tarybos paskirtas pilnametis įmonės darbuotojas, iš kurio neatimta teisė eiti šias pareigas, taip pat stebėtojų tarybos paskirtas įmonėje nedirbantis asmuo. Valdybos nariu negali būti paskirtas stebėtojų tarybos narys. Stebėtojų taryba gali laikinai, ne ilgiau kaip 6 mėnesiams, skirti savo narį į valdybą. Jei tą patį stebėtojų tarybos narį pakartotinai skiria laikinai dirbti valdyboje, visas jo darbo laikas negali būti ilgesnis kaip 12 mėnesių per 5 metus iš eilės. Stebėtojų taryba 2/3 balsų gali atšaukti valdybos narį: už pareigų nevykdymą, nesąžiningą darbą arba nesugebėjimą jį kvalifikuotai atlikti. Sprendimą atšaukti VAĮ valdybos narį gali priimti ir akcininkų susirinkimas 2/3 balsų dauguma.

4. Įmonės direktorių valdybos pirmininką skiria ir atleidžia steigėjas. Ginčus tarp stebėtojų tarybos ir steigėjo dėl įmonės valdybos pirmininko paskyrimo sprendžia Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, Lietuvos aidas, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); Žin., 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927

5. Įmonės valdybos pirmininką gali atšaukti steigėjas, jeigu nustatoma, jog realiai gresia nemokumas arba valdybos pirmininkas akivaizdžiai nevykdo savo pareigų.

Atšaukus valdybos pirmininką, steigėjas turi teisę paleisti ir valdybą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, Lietuvos aidas, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); Žin., 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927

## **12 straipsnis. Valdybos bei jos narių įgaliojimai**

1. Valdyba yra kolegialus įmonės valdymo organas. Ji priima valdybos darbo reglamentą ir sprendžia komercinius-ūkinius, organizacinius bei kitus savo įgaliojimus atitinkančius klausimus. Pasibaigus kadencijai, valdyba vykdo savo įgaliojimus, kol bus sudaryta nauja valdyba.

2. Valdyba nutarimus priima posėdžiuose. Jos nariai turi lygias sprendžiamąjo balso teises. Valdybos darbo reglamentas priimamas 2/3 balsų dauguma, skaičiuojant pagal įstatuose apibrėžtą valdybos narių skaičių. Kiti valdybos nutarimai priimami posėdyje (balsavime) dalyvaujančių valdybos narių balsų dauguma. Posėdis (balsavimas) laikomas teisėtu, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 valdybos narių. Jeigu svarstomo klausimo nutarimo projektas paskelbiamas iš anksto, tai valdybos narys, negalintis atvykti į posėdį, turi teisę dalyvauti balsavime iki posėdžio pradžios raštu pranešdamas savo valią: „už“ arba „prieš“ sprendimą. Valdybos posėdžiai šaukiami ir organizuojami pagal valdybos darbo reglamentą.

3. Valdybos pirmininkas, vadovaudamasis įmonės įstatų, valdybos darbo reglamento ir jos nutarimais, turi teisę sudaryti visus įmonės sandorius. Įmonės įstatuose ar valdybos darbo reglamente gali būti nustatomos veiklos sritys, kuriose savarankiškai veikti ir sudaryti įmonės sandorius turi teisę ir kiti valdybos nariai. Kiti asmenys gali veikti ir sudaryti sandorius tik turėdami įmonės įgaliojimą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, *Lietuvos aidas*, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); *Žin.*, 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927

4. Valdybos pirmininko ar kitų valdybos narių sudarytų sandorių negalima pripažinti negaliojančiais tik dėl to, kad pagal įmonės įstatus ar valdybos darbo reglamentą jie vieni, tik savo nuožiūra, šių sandorių sudaryti neturėjo teisės, išskyrus atvejus, kai kontrahentas žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaro neteisėtą sandorį.

5. Valdybai draudžiama:

1) riboti stebėtojų tarybos (revizijos komisijos) įgaliojimus ar kitaip jai trukdyti stebėti įmonės komercinę-ūkinę veiklą ir tikrinti finansinį darbą;

2) be stebėtojų tarybos sutikimo atleisti iš darbo ar užimamų pareigų, skirti drausmines nuobaudas darbuotojui, kuris yra stebėtojų tarybos narys;

3) be akcininkų susirinkimo sutikimo priimti nutarimus, susijusius su akcininkų teisėmis ar interesais, jeigu tokius atvejus numato šis įstatymas.

6. Pasibaigus ūkiniams metams, prieš stebėtojų tarybai ar akcininkų susirinkimui patvirtinant įmonės metinį balansą, valdyba privalo stebėtojų tarybai (VAĮ – ir akcininkų susirinkimui) pateikti pranešimą, kuriame turi būti atsakyta į stebėtojų tarybos (VAĮ akcininkų susirinkimo) pateiktus klausimus apie:

1) pasibaigusių metų komercinės-ūkinės bei finansinės veiklos rezultatus ir įmonės buhalterinio balanso projektą, pajamų ir išlaidų sąskaitas, pelno paskirstymo projektą, inventorizacijos ir kitus vertybių apskaitos duomenis;

2) gamybinės, techninės, mokslinių tyrimų, konstravimo ir eksperimentinių darbų bei kitokios komercinės-ūkinės veiklos politiką ir jos perspektyvas;

3) įmonės, jos padalinių ir filialų gamybos ir valdymo organizavimą;

4) numatomus finansinių išteklių kaupimo šaltinius ir naudojimo būdus;

5) naujas ūkines sutartis.

7. VĮ stebėtojų tarybai (revizijos komisijai) patvirtinus metinį balansą, valdyba tvirtina pelno paskirstymą.

8. Valdybos nariai privalo solidariai atlyginti įmonei nuostolius, padarytus dėl valdybos nutarimų, priimtų pažeidžiant įmonės įstatus ar šį įstatymą. Valdybos narys, balsavęs prieš tokį nutarimą, atleidžiamas nuo pareigos atlyginti nuostolius, jei posėdžio protokole yra įrašytas jo protestas. Nuo atsakomybės atleidžiamas ir susirinkime nedalyvavęs valdybos narys, jei per 7 dienas po to, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie tokį nutarimą, jis įteikė posėdžio pirmininkui rašytinį protestą. Valdybos nario atsistatydinimas ar pašalinimas iš užimamų pareigų neatleidžia jo nuo padarytų dėl jo kaltės nuostolių atlyginimo. Valdybos narys gali būti atleidžiamas nuo atlyginimo nuostolių, kuriuos jis padarė atlikdamas savo pareigas, jeigu jis rėmėsi įmonės dokumentais ir kita informacija, kurios tikrumu nebuvo pagrindo abejoti, arba veikė normalios gamybinės ar ūkinės rizikos ribose.

### **13 straipsnis. Administracijos darbuotojai**

1. Įmonės operatyviajai komercinei-ūkinei veiklai vadovauja ir ją tvarko įmonės administracija. Valdyba nustato administracijos tarnybas, darbuotojų pareigas, pagal samdos sutartis priima į jas tarnautojus ir skiria jiems atlyginimus, išskyrus valdybos narius.

2. Kiekvienoje įmonėje turi būti administracijos vadovas (prezidentas, generalinis direktorius, direktorius) ir vyriausiasis finansininkas (buhalteris).

3. Įmonės administracijos vadovo pareigas gali užimti tik valdybos pirmininkas, kuris su įmone privalo turėti nuolatinius darbo santykius. Samdos sutartį su direktorių valdybos pirmininku (administracijos vadovu) sudaro steigėjas.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*

Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, *Lietuvos aidas*, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); *Žin.*, 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927

4. Draudžiama derinti administracijos vadovo pareigas su įmonės vyriausiojo finansininko (buhalterio) pareigomis. Administracijos vadovui draudžiama būti kitos įmonės (ūkinės bendrijos, akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės) valdybos pirmininku, administracijos vadovu ar atstovu.

5. *Neteko galios nuo 1992-10-11*

*Straipsnio dalies naikinimas:*

*Nr. I-2927, 1992-10-06, Lietuvos aidas 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10) ; Žin. 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927*

#### **14 straipsnis. Stebėtojų tarybos sudarymas**

1. Šio įstatymo nurodytais atvejais, iš įmonės darbuotojų ir akcininkų susirinkimuose išrinktų asmenų 5 metams sudaroma stebėtojų taryba valdybos bei administracijos veiklai stebėti. Stebėtojų tarybos narių skaičių apibrėžia įmonės įstatai: jis turi būti ne mažesnis kaip 6 ir ne didesnis kaip 15. Nauja stebėtojų taryba turi būti sudaryta iki tebeveikiančios stebėtojų tarybos įgaliojimų pasibaigimo dienos. Jei kitokio statuso valstybinė įmonė tampa VĮ ar VAĮ, stebėtojų taryba turi būti išrinkta ne vėliau kaip per mėnesį nuo įmonės statuso pasikeitimo.

2. Stebėtojų tarybos narius slaptu balsavimu renka atskirai: akcininkai, administracijos darbuotojai, darbininkai ir kiti darbuotojai, nepriklausantys įmonės administracijai.

3. Teisę rinkti atstovus į stebėtojų tarybą turi tie administracijos darbuotojai, kurie yra įmonės centrinio valdymo aparato, centrinių valdymo tarnybų tarnautojai, taip pat struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai. Ginčus, prie kokios grupės priskirti darbuotojus, galutinai sprendžia įmonės steigėjas.

4. VĮ, kurioje nominalus akcinis kapitalas ne mažiau kaip  $1/20$  įstatinio kapitalo, akcininkams stebėtojų taryboje skiriama  $1/3$  vietų. VĮ, kurioje nominalus akcinis kapitalas sudaro mažiau kaip  $1/20$  įstatinio kapitalo, akcininkams stebėtojų taryboje skiriama viena vieta.

5. VAĮ stebėtojų taryboje akcininkams skiriama  $2/3$  vietų, nepriklausomai nuo akcinio kapitalo dydžio.

6. VĮ ar VAĮ stebėtojų taryboje akcininkams negali būti skiriama vietų daugiau, negu įmonėje yra akcininkų.

7. Darbuotojams skirtos vietos stebėtojų taryboje dalijamos į dvi lygias dalis – administracijos atstovams ir kitų darbuotojų atstovams. Įmonės steigėjas turi teisę į stebėtojų tarybą skirti savo atstovą. Šiuo atveju administracijos darbuotojų atstovams skiriama viena vieta mažiau.

8. Įstatuose gali būti nustatomi reikalavimai stebėtojų tarybos nariui. Akcininkai į stebėtojų tarybą gali išrinkti ir įmonėje nedirbančius asmenis. Vienos grupės darbuotojai gali išrinkti savo atstovą į stebėtojų tarybą iš darbuotojų, šio įstatymo nustatyta tvarka priskirtų kitai darbuotojų grupei.

#### **15 straipsnis. Stebėtojų tarybos narių atsistatydinimas ir atšaukimas**

1. Darbuotojų išrinktą stebėtojų tarybos narį gali atšaukti darbuotojų rinkiminis susirinkimas (balsavimas)  $2/3$  dalyvių balsų.

2. Akcininkų išrinktą stebėtojų tarybos narį gali atšaukti akcininkų susirinkimas.

3. Stebėtojų tarybos narys, pateikęs rašytinį pareiškimą stebėtojų tarybos pirmininkui, gali atsistatydinti bet kuriuo metu. Stebėtojų tarybos narys praranda teisę būti stebėtojų tarybos nariu ir privalo atsistatydinti, jeigu stebėtojų taryba daugumos savo narių nutarimu atsistatydino. Darbuotojų išrinktas stebėtojų tarybos narys privalo atsistatydinti, jeigu jis nutraukė darbo santykius su įmone arba prarado teisę būti renkamas į stebėtojų tarybą.

4. Jeigu stebėtojų taryba arba jos narys šiurkščiai pažeidė savo įgaliojimus ir pareigas, teismas gali paleisti tarybą arba pašalinti narį iš stebėtojų tarybos pagal ne mažiau kaip 3 darbuotojų, turinčių teisę rinkti stebėtojų tarybos narius, taip pat įmonėje veikiančios profsąjungos arba įmonės valdybos (administracijos) pareiškimą.

#### **16 straipsnis. Stebėtojų tarybos įgaliojimai**

1. Stebėtojų taryba iš savo narių renka pirmininką ir jo pavaduotoją. Už darbą stebėtojų taryboje atlyginimas nemokamas. Įmonės įstatuose gali būti numatoma mokėti už darbą stebėtojų taryboje jos pirmininkui ir pavaduotojui papildomą atlyginimą iš grynojo pelno. Jų atlyginimų dydis sudaro atitinkamai 60 ir 50 procentų įmonės darbuotojų praėjusių ūkinių metų užmokesčio vidurkio (skaičiuojant ir premijines išmokas).

2. Stebėtojų taryba:

1) teikia siūlymus, skiria ir atleidžia (jei pagal šį įstatymą tokia teisė nėra priskirta steigėjui) valdybos pirmininką ir kitus jos narius;

2) atsižvelgdama į valdybos pirmininko siūlymus, nustato netrumpiau kaip 2 metams, bet ne ilgiau kaip kadencijos laikui, valdybos narius, dirbantiems įmonėje pagal samdos sutartį, pareiginius atlyginimus, taip pat tvirtina grynojo pelno dalį (normatyvą), kuri skiriama valdybos nariams premijuoti;

3) valdybos prašymu sprendžia klausimą dėl darbuotojų, išrinktų į stebėtojų tarybą, atleidimo iš darbo (užimamų pareigų) arba drausminės nuobaudos jiems skyrimo;

4) stebi ir analizuoja valdybos veiklą, finansinių išteklių naudojimą ir pelno paskirstymą, gamybos ir valdymo organizavimą, kapitalo pelningumą, darbo apmokėjimą, amortizacinius ir palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą atskaitymus, produkcijos (teikiamų paslaugų) konkurentabilumą, finansinės būklės perspektyvas;

5) tikrina buhalterinės-finansinės apskaitos, inventorizacijos duomenų teisingumą;

6) tvirtina nepiniginių (turtinių) įnašų įvertinimo aktus;

7) svarsto valdybos ataskaitą apie įmonės ūkinių metų darbo rezultatus, tvirtina jos metinį balansą. VAI įstatuose gali būti numatoma, jog metinį balansą tvirtina akcininkų susirinkimas;

8) įmonės vardu išieško per teismą iš valdybos narių atlyginimą už žalą, dėl jų kaltės padarytą įmonei;

9) keičia ir papildo įmonės įstatus, išskyrus 7 straipsnio 6 dalyje nustatytus atvejus.

3. Stebėtojų taryba neturi teisės: tvarkyti įmonės reikalų, priskirtų kitų įmonės organų kompetencijai; atšaukti valdybos nutarimus arba jos įgaliotų asmenų sprendimus; keisti valdybos narių darbo apmokėjimą dažniau kaip kartą per dvejus metus; be akcininkų susirinkimo sutikimo priimti nutarimus, susijusius su akcininkų teisėmis bei interesais.

4. Jeigu stebėtojų taryba nesudaryta, tai:

1) VĮ valdyba atlieka šio straipsnio 2 dalies 1 ir 9 punktuose numatytas funkcijas;

2) VĮ revizijos komisija atlieka šio straipsnio 2 dalies 5, 6, 7 ir 8 punktuose numatytas funkcijas;

3) VAI revizijos komisija atlieka šio straipsnio 2 dalies 5 ir 8 punktuose numatytas funkcijas.

4) VAI akcininkų susirinkimas atlieka šio straipsnio 2 dalies 1, 2, 4, 6, 7, ir 9 punktuose numatytas funkcijas.

5. Įmonės administracija, stebėtojų tarybos (revizijos komisijos) prašoma, privalo pateikti dokumentus, susijusius su įmonės veikla, taip pat sudaryti sąlygas patikrinti įmonėje turimus vertybinius popierius, prekes, medžiaginius išteklius ir kitas vertybes. Stebėtojų tarybos (revizijos komisijos) nariai privalo saugoti komercines paslaptis, kurias sužino kontroliuodami įmonės veiklą.

## **17 straipsnis. Stebėtojų tarybos posėdžiai**

1. Stebėtojų tarybos narys, negalėdamas atvykti į posėdį, savo nuomonę svarstomu klausimu, kuris buvo paskelbtas iš anksto, arba sprendimą dėl balsavimo gali pranešti raštu. Šiuo atveju stebėtojų tarybos narys laikomas dalyvavusiu posėdyje ir balsavusiu.

2. Stebėtojų tarybos nariai turi lygias teises. Kiekvienas tarybos narys turi po vieną balsą. Jei per balsavimą balsai pasiskirsto po lygiai, lemia stebėtojų tarybos pirmininko balsas.

3. Stebėtojų taryba savo nutarimus priima paprasta balsų dauguma, skaičiuojant pagal įstatuose apibrėžtą stebėtojų tarybos narių skaičių, išskyrus nutarimus dėl įmonės įstatų pakeitimo ir papildymo ar valdybos nario atšaukimo. Šie nutarimai priimami 2/3 balsų dauguma,

skaičiuojant pagal įstatuose apibrėžtą stebėtojų tarybos narių skaičių. VI pirmoji stebėtojų taryba priima nutarimus dėl įmonės įstatų pakeitimo ar papildymo paprasta balsų dauguma.

4. Stebėtojų tarybos posėdžiai organizuojami pagal sudarytą grafiką, ne rečiau kaip vieną kartą per ketvirtį. Iškilus nenumatytiems klausimams, gali būti organizuojami neeiliniai posėdžiai, apie kurių datą ir dienotvarkę turi būti pranešta kiekvienam tarybos nariui raštu prieš 5 dienas. Posėdžius šaukia stebėtojų tarybos pirmininkas, o kai jo nėra – pirmininko pavaduotojas. Reikalauti sušaukti posėdį taip pat turi teisę 1/3 stebėtojų tarybos narių, skaičiuojant pagal įstatuose apibrėžtą narių skaičių, bet ne mažiau kaip 3 asmenys. Iš anksto paskelbto posėdžio dienotvarkę gali būti pakeista arba papildyta, jeigu tokiame pasiūlymui pritaria visi posėdyje dalyvaujantys stebėtojų tarybos nariai.

### **18 straipsnis. Rinkiminė komisija**

1. Rinkiminė komisija sudaroma darbuotojų renkamų stebėtojų tarybos (VI revizijos komisijos) narių arba valdybos narių rinkimams organizuoti. Rinkiminės komisijos narius ir jos pirmininką skiria stebėtojų taryba. Jei jos nėra, rinkiminės komisijos narius skiria valdyba ar įmonės administracija, atsižvelgdama į darbuotojų siūlymus.

2. Rinkiminėje komisijoje turi būti ne mažiau kaip 3 įmonės darbuotojai. Joje turi būti bent po vieną administracijos ir kitų darbuotojų, nepriskirtų prie administracijos, atstovą. Rinkiminės komisijos nariu gali būti ir visuomeninių organizacijų atstovas.

3. Sudarytoji rinkiminė komisija tuoj pat turi nustatyti rinkiminių susirinkimų (atskirų balsavimų) laiką ir vietą, organizuoti rinkimus, susumuoti, tvirtinti ir paskelbti jų rezultatus.

4. Stebėtojų taryba, o jeigu jos nėra – valdyba ar įmonės administracija, atsako už tai, kad laiku būtų sudaryta rinkiminė komisija ir kad ji būtų veiksminga. Jeigu įmonės valdymo organai laiku nepaskiria rinkiminės komisijos, ją gali skirti įmonės steigėjas, ne mažiau kaip 3 įmonės darbuotojų, turinčių teisę rinkti stebėtojų tarybos narius, reikalavimu.

### **19 straipsnis. Stebėtojų tarybos narių iš darbuotojų rinkimai**

1. Stebėtojų tarybos nariai slaptu balsavimu renkami (atšaukiami) darbuotojų rinkiminuose susirinkimuose arba atskiruose balsavimuose, kurie organizuojami ne anksčiau kaip prieš 1 mėnesį iki stebėtojų tarybos įgaliojimų pabaigos.

2. Stebėtojų tarybos narius rinkti (atšaukti) turi teisę visi pilnamečiai įmonės darbuotojai, išdirbę joje ne mažiau kaip 6 pastaruosius mėnesius. Nepertrauktojo darbo toje įmonėje stažo cenzas netaikomas, jei įmonė veikia trumpiau nei 1 metus.

3. Stebėtojų tarybos nariai iš įmonės darbuotojų, kurie pagal šio įstatymo 14 straipsnio 3 dalį nepriskirti prie administracijos darbuotojų, renkami (atšaukiami) ne administracijos darbuotojų susirinkime. Jei dėl gamybos pobūdžio visi darbuotojai vienu metu negali kartu susirinkti, organizuojami atskiri balsavimai.

4. Ne administracijos darbuotojų kandidatai į stebėtojų tarybos narius iškeliami šios grupės darbuotojų susirinkime (atstovų konferencijoje). Organizaciniu ir vietos požiūriu atskirtų įmonės padalinių delegatai į konferenciją renkami proporcingai juose dirbančių šios grupės darbuotojų skaičiui. Atstovavimo normą į įmonės konferenciją nustato rinkiminė komisija, tačiau ji turi užtikrinti, kad į konferenciją būtų deleguojama ne mažiau kaip 1/10 darbuotojų. Kandidatų turi būti iškelta daugiau, negu rinkiminės komisijos nustatytas šiai darbuotojų grupei vietų skaičius stebėtojų taryboje. Maksimalus kandidatų skaičius neribojamas. Kandidatas iškeliamas atviru balsavimu, jei jo kandidatūrai pritaria ne mažiau kaip 1/5 susirinkimo (konferencijos) dalyvių. Turintys rinkimų teisę darbuotojai gali pateikti rinkiminei komisijai kandidatų sąrašą, pasirašytą ne mažiau kaip 1/10 atitinkamos darbuotojų grupės narių, kurių turi būti ne mažiau kaip 10. Bet kuriuo atveju pakanka, jei kandidatų sąrašas pasirašytas 100 rinkimų teisę turinčių šios grupės darbuotojų.

5. Administracijos darbuotojų kandidatai į stebėtojų tarybos narius iškeliami ir nariai renkami visuotiniame šių darbuotojų susirinkime pagal šio straipsnio taisykles.

6. Rinkiminių susirinkimų ( balsavimo) laikas turi būti paskelbtas kiekviename įmonės padalinyje prieš 10 dienų, o pakartotinių rinkimų – prieš 5 dienas.

7. Susirinkimo pradžioje turi būti sudaromas darbuotojų susirinkimo (konferencijos) dalyvių, turinčių teisę balsuoti, sąrašas, kuriame nurodoma dalyvio pavardė ir vardas. Jeigu stebėtojų tarybos nariai renkami ne susirinkime (konferencijoje), bet organizuojamas atskiras balsavimas, tai sudaromas darbuotojų, turinčių teisę balsuoti, sąrašas. Sąrašą pasirašo visi rinkiminės komisijos nariai. Darbuotojų rinkiminis susirinkimas (konferencija) turi teisę priimti nutarimus (balsavimas laikomas įvykusių), jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip 1/2 atitinkamos grupės (administracijos arba ne administracijos) darbuotojų (atstovų). Jeigu į susirinkimą (konferenciją) nesusirenka arba atskirame balsavime nedalyvauja reikiamas darbuotojų (atstovų) skaičius, tai per 15 dienų šaukiamas pakartotinis susirinkimas (atskiras balsavimas). Šis susirinkimas (atskiras balsavimas) laikomas teisėtu nepriklausomai nuo jame dalyvavusių darbuotojų (atstovų) skaičiaus.

8. Susirinkimas (atskiras balsavimas) turi būti protokoluojamas.

9. Susirinkimo (atskiro balsavimo) dalyvis turi tiek balsų, kiek numatoma rinkti stebėtojų tarybos narių. Rinkimų rezultatai nustatomi pagal didesnę balsavusių už kandidatą skaičių.

10. Rinkiminis susirinkimas (atskiras balsavimas) dėl stebėtojų tarybos narių atšaukimo ar perrinkimo turi būti surengtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius atsiradus būtinumui išrinkti ar perrinkti stebėtojų tarybos narius. Stebėtojų tarybos nario rinkimai vietoj nutraukusio veiklą (atsistatydinusio) nario, gali būti nevykdomi, jeigu iki jos kadencijos pabaigos liko mažiau nei metai.

11. Ginčus dėl rinkimų sprendžia įmonės steigėjas, kurio sprendimą galima skųsti teismui. Pareiškimą teismui dėl rinkimų užginčijimo turi teisę paduoti ne mažiau kaip 3 darbuotojai, turintys teisę rinkti stebėtojų tarybos narius, bet kuri įmonėje veikianti profsąjunga arba įmonės valdyba (administracija).

## **20 straipsnis. Darbuotojų visuotiniai susirinkimai**

1. Ne rečiau kaip kartą per metus šaukiami visuotiniai darbuotojų susirinkimai (konferencijos), kuriuose dalyvauja stebėtojų tarybos, revizijos komisijos, valdybos nariai. Jų metu darbuotojai informuojami apie įmonės ekonominę politiką, ūkinę ir finansinę būklę, socialines problemas, apsvarstomi darbuotojų pasiūlymai ir pageidavimai.

2. Visuotinius darbuotojų susirinkimus organizuoja įmonės stebėtojų taryba arba valdyba pagal šio įstatymo 19 straipsnio nustatytą susirinkimų (konferencijų) organizavimo tvarką.

## **21 straipsnis. Akcininkų susirinkimai**

1. Akcininkų susirinkimai šaukiami ne rečiau kaip kartą per metus. Naujai įsteigtos VAI pirmasis akcininkų susirinkimas kartu yra ir steigiamasis susirinkimas ir turi būti akcininkų-steigėjų sušauktas ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo paskutinės akcijos pasirašymo dienos. Akcininkų susirinkimuose turi teisę dalyvauti:

1) akcininkai;

2) stebėtojų tarybos ir valdybos nariai, administracijos atstovai.

Akcininkas gali patikėti atstovauti savo interesams susirinkime su balsavimo teise kitam asmeniui pagal nustatyta tvarka patvirtintą įgaliojimą.

2. Akcininkų susirinkimas turi teisę:

1) rinkti stebėtojų tarybos, o jei ji nesudaroma – valdybos narius ir atšaukti juos, išskyrus darbuotojų išrinktus narius;

2) valdybos prašymu suteikti jai teisę išleisti privilegijuotąsias akcijas;

3) šio įstatymo numatytais atvejais spręsti akcinio kapitalo likvidavimo (sumažinimo) arba valstybei (vietos savivaldybei) priklausančios kapitalo dalies išpirkimo (sugražinimo) klausimus.

3. VAI akcininkų susirinkimas taip pat turi teisę:

1) keisti ir papildyti įmonės įstatus, jei tai susirinkimas nepavedė stebėtojų tarybai;

- 2) atšaukti valdybos narius;
  - 3) priimti nutarimą dėl pelno paskirstymo ir, jei numatyta įstatuose, tvirtinti metinį balansą;
  - 4) likviduoti arba reorganizuoti įmonę;
  - 5) atšaukti stebėtojų tarybos nutarimus.
4. Stebėtojų tarybos nariai privalo susirinkimuose informuoti akcininkus apie įmonės komercinę-ūkinę bei finansinę veiklą, jos būklę ir perspektyvas, taip pat pateikti ataskaitą už savo veiklą ir ankstesnių susirinkimų pavedimų įvykdymą.
5. Akcininkų susirinkimą šaukia valdyba. Inicijatyvos teisę sušaukti susirinkimą turi stebėtojų taryba arba akcininkų grupė, kurių turimų akcijų nominali vertė sudaro ne mažiau kaip 1/20 nominalaus akcinio kapitalo.
6. Pranešimas apie susirinkimą turi būti paskelbtas viešai, įstatuose nurodytu būdu ne vėliau kaip prieš 15 dienų iki susirinkimo ir ne vėliau kaip prieš 7 dienas iki pakartotinio susirinkimo. Pranešime nurodoma: įmonės pavadinimas (firmos vardas) ir buveinė, susirinkimo data ir vieta, dienotvarkė, susirinkimo rengėjai.
7. Prieš susirinkimą turi būti sudarytas į susirinkimą atvykusių akcininkų (jų įgaliotinių) sąrašas, kuriame nurodoma kiekvieno dalyvio turimų balsų skaičius. Šį sąrašą pasirašo susirinkimo pirmininkas ir sekretorius.
8. Susirinkime iš akcininkų išrenkamas susirinkimo pirmininkas ir sekretorius. Susirinkimas gali svarstyti dienotvarkėje nenumatytus klausimus ir priimti nutarimus, jei susirinkimo dalyviai atstovauja akcininkams, turintiems ne mažiau kaip 3/4 visų balsų.
9. Akcininkų susirinkimas gali priimti nutarimus, jeigu jame dalyvauja akcininkai (jų įgaliotiniai), turintys daugiau kaip 1/2 visų balsų. Jei nesusirenka reikiamas akcininkų (įgaliotinių) skaičius, tai per 15 dienų šaukiamas pakartotinis susirinkimas. Šis susirinkimas turi teisę priimti nutarimus nepriklausomai nuo jame dalyvaujančių akcininkų skaičiaus.
10. Akcininkų susirinkimas nutarimus priima paprasta susirinkimo dalyvių balsų dauguma, išskyrus nutarimus dėl akcininkų išrinktų stebėtojų tarybos arba valdybos narių atšaukimo, taip pat dėl šio straipsnio 3 dalies 1, 2, 4, ir 5 punktuose bei 10 straipsnio 4 dalies 2 punkte numatytų klausimų. Šiais atvejais nutarimas priimamas 2/3 balsų dauguma.
11. Akcininkų susirinkimas, turi būti protokoluojamas. Prie protokolo pridedamas susirinkimo dalyvių sąrašas.

#### **IV SKIRSNIS**

#### **VALSTYBINIS KAPITALAS**

##### **22 straipsnis. Valstybinio kapitalo, patikėto įmonei, nuosavybė**

1. Įmonei patikėtas Lietuvos valstybės kapitalas, kurį sudaro valstybės finansinės (piniginės) investicijos bei palūkanos už valstybės kapitalo naudojimą, nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai. Jeigu įmonės naudojamas valstybinis kapitalas yra sukurtas iš vietos savivaldybės lėšų ar kitokio jos turto, nuosavybės teisė į šį kapitalą priklauso vietos savivaldybei. Valstybei (vietos savivaldybei) nuosavybės teise taip pat priklauso amortizacinių atskaitymų dalis, kuri yra proporcinga valstybinio kapitalo daliai įmonės kapitale, neįskaitant skolinto kapitalo.
2. Valstybinio kapitalo įmonė neturi teisės naudoti darbo užmokesčiui, premijoms, dividendams ar kitiems išmokėjimams, nekomercinei veiklai finansuoti.
3. Įmonė privalo užtikrinti jai patikėto valstybės (vietos savivaldybės) kapitalo išsaugojimą ir pelningą naudojimą. Valstybinis kapitalas gali būti sumažintas tik įstatymų nustatytais atvejais.

##### **23 straipsnis. Palūkanos už valstybinio kapitalo naudojimą**

1. Įmonė valstybinį kapitalą naudoja už palūkanas, kurios atskaitomos iš įmonės pelno, likusio sumokėjus (atskaičius) mokesčius į biudžetą.

2. Palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą vieningas visoms įmonėms normas tvirtina:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos pavedimu Finansų ministerija, jei kapitalas nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai;

2) vietos savivaldybės taryba arba jos pavedimu valdyba, jei kapitalas nuosavybės teise priklauso vietos savivaldybei.

3. Įmonė, iš pelno nesuformavusi normatyvinių palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą, laikoma pažeidusia pinigines prievoles ir jai taikomos šio įstatymo nustatytos sankcijos. Įmonės valstybinių finansinių išteklių investavimas į socialinius bei kultūrinius objektus neatleidžia nuo palūkanų mokėjimo už šiems tikslams panaudotą valstybinį kapitalą.

4. VĮ valdyba turi teisę ne mažiau kaip 2/3 atskaitytų palūkanų už valstybės (vietos savivaldybės) kapitalo naudojimą palikti šioje įmonėje ir padidinti jos naudojamą valstybinį kapitalą. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (vietos savivaldybės taryba) turi teisę nustatyti atskiras (specifines paskirties) iš amortizacinių atskaitymų finansuojamas įmones, kurios atskaitytas palūkanas už valstybinio kapitalo naudojimą turi perduoti į biudžetą.

5. VAI palūkanos už valstybės (vietos savivaldybės) kapitalo naudojimą perduodamos į Lietuvos valstybės (vietos savivaldybės) biudžetą. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (vietos savivaldybės taryba) gali dalį palūkanų palikti (investuoti) įmonėje jos prašymu ir padidinti valstybinį kapitalą įmonėje.

6. Palūkanos už valstybinio kapitalo naudojimą atskaitomos (sumokamos) kiekvieną mėnesį Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatyta tvarka.

## **24 straipsnis. Valstybinio kapitalo draudimas**

1. Įmonė privalo apdrausti turimą valstybinį kapitalą Lietuvos Respublikoje įregistruotoje ir Lietuvos banko pripažintoje patikima draudimo organizacijoje arba mokėti ekvivalentišką draudimo mokestį valstybei (vietos savivaldybei).

2. Mokėjimų dydis draudimo organizacijai nustatomas draudimo sutartimi. Jeigu valstybinio kapitalo draudimo mokesčiai mokami valstybei (vietos savivaldybei), jų vieningus normatyvus kiekvienoje ūkinės veiklos srityje nustato Lietuvos Respublikos finansų ministerija (vietos savivaldybės taryba arba jos pavedimu valdyba).

## **25 straipsnis. Valstybinio kapitalo didinimas**

1. Valstybinis kapitalas įmonėje gali būti didinamas:

1) įmonėje paliekamomis palūkanomis už valstybinio kapitalo naudojimą;

2) investicijomis iš biudžeto;

3) prijungtos kitos įmonės valstybiniu kapitalu;

4) kitais perimtais arba priimtais valstybės (vietos savivaldybės) piniginiiais ir nepiniginiais (turtiniais) įnašais.

2. Padidėjus valstybiniam kapitalui, įmonė privalo padidinti nominalų valstybinį kapitalą ir įregistruoti visą naudojamą valstybinį kapitalą kaip nominalų valstybinį kapitalą tik tuo atveju, jeigu įmonė didina arba mažina nominalų akcinį kapitalą. Nominalaus valstybinio kapitalo padidinimas įsigalioja nuo jo įregistravimo.

## **26 straipsnis. Įmonės teisė investuoti valstybinius finansinius išteklius**

1. Jei įmonė nori valstybės (vietos savivaldybės) kapitalą investuoti kitoje valstybėje (kitos savivaldybės teritorijoje), tai ji privalo gauti iš Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (vietos savivaldybės organo) leidimą. Valstybinis kapitalas, kuris investuojamas kitose valstybėse, turi būti apdraustas Lietuvos banko patikima pripažintoje banko įstaigoje arba draudimo organizacijoje. Prie pareiškimo leidimui gauti pridedamos Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatytos formos pažyma apie investicijų objekto ir įmonės ekonominę bei finansinę būklę ir valstybės (vietos savivaldybės) turto apdraudimo pažyma. Šis leidimas turi būti išduotas per 30 dienų nuo pareiškimo padavimo dienos, arba per tą laiką valstybės organas

gali motyvuotai atsisakyti išduoti tokį leidimą. Atsisakyti išduoti leidimą galima, jei pažeista šio įstatymo nustatytų dokumentų pateikimo tvarka arba, jeigu įmonė ar kitoks investicijų objektas yra nepelningas ir negalės užtikrinti nustatyto dydžio palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą, arba jeigu tai prieštarauja valstybės (vietos savivaldybės) interesams.

2. Jei valstybės (vietos savivaldybės) kapitalas investuojamas kitoje valstybėje (kitos vietos savivaldybės teritorijoje), normatyvinės palūkanos už šio kapitalo naudojimą perduodamos į Lietuvos valstybės (vietos savivaldybės) biudžetą.

3. Į kitas įmones (ūkinės bendrijas, akcines bendroves ir uždarąsias akcines bendroves) investuojamas, banko įstaigose laikomas ar kitaip skolinamas valstybinis kapitalas negali būti didesnis kaip 1/2 įmonėje ir jos filialuose turimų valstybinių išteklių. Jeigu įmonė pažeidžia šią taisyklę, steigėjas turi jos pareikalauti sugrąžinti valstybei (vietos savivaldybei) atitinkamą dalį kitose įmonėse investuoto valstybinio kapitalo.

4. Kasmetinės investicijos į ilgalaikes (ilgesnes kaip 12 mėnesių) objektų statybas bei įrengimų montavimo darbus yra diskontuojamos, perskaičiuojant šių investicijų vertę įgyvendinimo pabaigoje pagal palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą normatyvus. Per objektų statybos (įrengimų montavimo) laiką, bet neilgiau kaip 3 metus, įmonė turi teisę palūkanų už investuotą valstybinį kapitalą neatskaityti iš pelno, tačiau šios palūkanos turi būti priskaičiuojamos įmonės valstybinio kapitalo sąskaitoje.

## **27 straipsnis. Valstybinio kapitalo mažinimas**

1. Įmonės turimas valstybinis kapitalas Lietuvos valstybės (vietos savivaldybės) biudžetui negrąžinamas, išskyrus šiuos atvejus:

1) jeigu įstatymų nustatytais atvejais įmonės veikla nutraukiama arba valstybinis kapitalas sumažinamas (likviduojamas);

2) jeigu įmonė sumažina turimo valstybinio kapitalo dydį.

2. Jeigu VĮ negali efektyviai panaudoti turimų valstybinių piniginių išteklių, dalį valstybinio kapitalo palūkanų ar amortizacinių atskaitymų ji gali pervesti į valstybės (vietos savivaldybės) biudžetą, arba Lietuvos Respublikos finansų ministerijai (vietos savivaldybės tarybai ar jos pavedimu valdybai) sutikus, neatlygintinai perduoti kitoms valstybės (vietos savivaldybės) įmonėms.

3. Pagal šį įstatymą ir kitus privatizavimą reguliuojančius norminius aktus Lietuvos Respublikos Vyriausybei (vietos savivaldybės tarybai) pareikalavus likviduoti VAI valstybinį kapitalą arba reorganizuoti VĮ į VAI, akcininkai ar darbuotojai, vadovaudamiesi neapyvartinių aktyvų amortizavimo normomis, privalo išpirkti (sugrąžinti) valstybinį kapitalą per atitinkamo dydžio neapyvartinių aktyvų amortizavimo laikotarpį. Jeigu įmonė šių reikalavimų neįvykdo, Vyriausybės (vietos savivaldybės tarybos) nutarimu ji gali būti likviduojama.

## **V SKIRSNIS AKCINIS KAPITALAS**

### **28 straipsnis. Akcinio kapitalo sudėtis ir nuosavybė**

1. Įmonės akcinis kapitalas formuojamas iš fizinių bei juridinių asmenų piniginių ir nepiniginių (turtinių) įnašų, taip pat pelno dalies, kuri šio įstatymo nustatyta tvarka priskirta akciniam kapitalui. Akcinis kapitalas nuosavybės teise priklauso įmonei.

2. Akcinis kapitalas susideda iš:

1) nominalaus akcinio kapitalo, kurio dydis yra lygus išleistų akcijų nominaliai vertei;

2) nominalaus akcinio kapitalo rezervo fondo;

3) pelno rezervo fondo.

3. Nominalaus akcinio kapitalo rezervo fondas formuojamas iš pelnui nepriskirtų pajamų, gautų naujas įmonės akcijas pardavus didesne kaina negu jų nominali vertė. Į šį fondą nukreipiamos pajamos yra neapmokestinamos.

4. Pelno rezervo fondas formuojamas iš pelno dalies, kuri neišmokėta dividendų ir premijų forma ar nepanaudota kitaip ir investuojama į šią ar kitas įmones.

5. Nominalaus akcinio kapitalo rezervo ir pelno rezervo fondai negali būti didesni kaip 1/10 įmonės įstatinio kapitalo. Priešingu atveju, per 3 mėnesius po metinio balanso patvirtinimo, viršnorminiai rezervai nukreipiami į įstatinį kapitalą ir padidinamas nominalus akcinis kapitalas pagal šio įstatymo 31 straipsnio taisykles. Šių taisyklių nesilaikant, įmonės steigėjas viršnorminius rezervus gali nukreipti į įmonės įstatinį kapitalą, jeigu to raštu pareikalauja bet kuris iš akcininkų ar VĮ darbuotojų. Jeigu įmonės steigėjas tokio sprendimo nepriima, nurodytieji asmenys turi teisę kreiptis į teismą.

### **29 straipsnis. Akcijos ir jų suteikiamos teisės**

1. Įmonės akcijų, jų sertifikatų, laikinųjų akcininko pažymėjimų išleidimą, apyvartą reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas ir kiti įstatymai, reglamentuojantys vertybinių popierių išleidimą ir cirkuliaciją.

2. Įmonės akcininkų turtines ir asmenines neturtines teises apibrėžia Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, jei ko kita nenustato šis įstatymas.

3. Įmonė neturi teisės išleisti akcijų, kurios nesuteikia akcininkų susirinkime balsavimo teisės.

### **30 straipsnis. Akcinio kapitalo didinimas**

1. Įmonė gali didinti nominalų akcinį kapitalą išleisdama naujas akcijas arba didindama išleistų akcijų nominalias vertes. Didinti nominalų akcinį kapitalą papildomais įnašais galima tik išleidžiant naujas akcijas.

2. Įmonė gali išleisti naujas akcijas už piniginius įnašus, jeigu nominalus akcinis kapitalas visiškai apmokėtas. Kitais atvejais nominalus akcinis kapitalas gali būti didinamas nepiniginiais (turtiniais) įnašais.

3. VAI, kuri įstatymų nustatyta tvarka pripažinta nemokia, neturi teisės didinti akcinio kapitalo išleisdama ir siūlydama naujas akcijas asmenims, nesantiems jos akcininkais ar darbuotojais. Jei VĮ yra nemoki, ji visiškai neturi teisės leisti akcijas.

4. Įmonės nominalus akcinis kapitalas gali būti didinamas valdybos nutarimu, kai stebėtojų taryba arba akcininkų susirinkimas, remdamiesi šiuo įstatymu, patvirtina atitinkamas įstatų pataisas. Tais atvejais, kai numatoma išleisti naujas privilegijuotąsias akcijas, reikia akcininkų susirinkimo pritarimo.

5. Įstatų pataisos registruojamos kartu su kapitalo padidinimo registravimu.

6. Atitinkamas valstybės organas privalo įstatymų nustatyta tvarka įregistruoti įstatų pataisas ir nominalaus akcinio kapitalo padidinimą, jeigu:

1) nustatyta tvarka pasirašytos visos akcijos ir sumokėti pradiniai įnašai;

2) įstatymų nustatytais atvejais gautas iš valstybės (vietos savivaldybės) organų leidimas plėsti gamybą;

3) įvykdyti kiti įstatymų nustatyti reikalavimai.

Jeigu valstybės organas nominalaus akcinio kapitalo padidinimą ir įstatų pataisas įregistruoti atsisako, tai jis privalo per nustatytą terminą pranešti pareiškėjui neregistravimo priežastis. Nominalus akcinis kapitalas laikomas padidintu tik jį įregistravus.

7. Jei per 3 mėnesius nuo akcijų pasirašymo pabaigos dėl įmonės kaltės nebuvo įregistruotas nominalaus akcinio kapitalo padidinimas, tai per 15 dienų turi būti sugrąžinti asmenims, pasirašiusiems akcijas, jų įnašai be jokių išskaitymų. Įmonė, uždelsusi šių įnašų grąžinimą, įmonė turi mokėti akcininkams 10 procentų nesumokėtos sumos baudą, jeigu įmonės įstatuose nenustatytos kitokios netesybos.

8. Akcijos (jų sertifikatai ir laikinieji pažymėjimai) gali būti išduodamos tik įregistravus akcinio kapitalo padidinimą. Iki to laiko perduoti kitiems asmenims teises į pasirašytas akcijas draudžiama.

### **31 straipsnis. Nominalaus akcinio kapitalo didinimas iš įmonės lėšų**

1. Įmonė turi teisę išleisti naujas akcijas ir perduoti jas akcininkams nemokamai arba padidinti akcijų nominalią vertę, pervesdama įmonės akcininkams ir darbuotojams priklausančius nominalaus akcinio kapitalo rezervo bei pelno rezervo fondus (jų dalį) į nominalų acinį kapitalą. Taip pervesti rezervų fondus į nominalų acinį kapitalą draudžiama, kol nepadengti įmonės nuostoliai, apskaičiuoti buhalteriniame balanse.

2. VĮ darbuotojams, taip pat akcijas turintiems darbuotojams, priklausanti pelno rezervo fondo dalis yra lygi nominalaus valstybinio kapitalo daliai įmonės įstatiniame kapitale. Įmonės darbuotojui tenkanti šio fondo lėšų, sukauptų apskaitomais metais, dalis yra proporcinga jam priskaičiuotam faktiniam darbo užmokesčiui (įskaitant premijines išmokas) per tą laikotarpį. Akcininko teisė į likusią pelno rezervo fondo dalį ir nominalaus akcinio kapitalo rezervo fondą yra proporcinga turimų akcijų nominaliai vertei.

3. Įmonė įstatuose numatyta tvarka praneša kiekvienam akcininkui ir darbuotojui, turinčiam teisę gauti iš įmonės nuosavų lėšų išleidžiamas akcijas, apie tokiu būdu išleidžiamas neapmokamas ar iš dalies apmokamas akcijas ir nurodo jų įsigijimo tvarką. Jei per metus nuo tokio pranešimo dienos akcininkas arba įmonės darbuotojas neįsigyja jam priklausančių akcijų, įmonė turi teisę jas realizuoti savo nuožiūra.

### **32 straipsnis. Akcinio kapitalo mažinimas**

1. Įmonė turi teisę šio įstatymo ir įmonės įstatų numatytais atvejais ir tvarka sumažinti nominalų acinį kapitalą. Valdyba privalo įstatuose nustatyta tvarka pranešti savo nutarimą steigėjui, įmonės kreditoriams, taip pat akcininkams per 10 dienų nuo tokio nutarimo priėmimo dienos.

2. Jeigu VAI mažina nominalų acinį kapitalą, jos kreditoriai turi teisę reikalauti garantijų.

3. Įstatų pakeitimas ir nominalaus akcinio kapitalo sumažinimas gali būti įregistruotas praėjus ne mažiau kaip 30 dienų po nutarimo apie kapitalo sumažinimą pranešimo įmonės įstatuose nustatyta tvarka.

4. Kol akcinio kapitalo sumažinimas neįregistruotas, įmonė neturi teisės išmokėti akcininkams pinigų ar perduoti materialinių vertybių. Mažinant kapitalą, akcininkai gali būti neatleidžiami nuo jiems priklausančių akcijų apmokėjimo.

5. VĮ savo iniciatyva negali mažinti nominalaus akcinio kapitalo, jei ji šio įstatymo nustatyta tvarka paskelbta nemokia. Įmonei draudžiama mažinti nominalų acinį kapitalą, jei po tokio sumažinimo ji gali tapti nemokia.

6. Jei nominalus acinis kapitalas mažinamas ne tokiu būdu, kaip numatyta įmonės įstatuose arba nevienodomis sąlygomis pagal atskiras akcijų klases, turi būti gautas akcininkų susirinkimo sutikimas. Jei mažinamas VĮ nominalus acinis kapitalas, tai turi būti gautas steigėjo leidimas. Steigėjo leidimo taip pat reikia ir mažinant VAI nominalų acinį kapitalą, jei dėl numatomo kapitalo sumažinimo jo liktų mažiau kaip 1/5 įstatinio kapitalo.

7. Įmonė nominalų acinį kapitalą gali mažinti šiais būdais:

- 1) išpirkdamą ar kitaip įsigydamą savo išleistas akcijas, kurios paskiau anuliuojamos;
- 2) sumažindama akcijų nominalias vertes.

8. Jeigu po pranešimo apie akcijų anuliavimą akcininkai nustatytu laiku jų negrąžina, įmonė gali jas paskelbti negaliojančiomis.

9. Mažinant nominalų acinį kapitalą, pirmiausia anuliuojamos įmonės turimos savos akcijos.

10. Įmonei sumažinus nominalų acinį kapitalą kitaip, negu nurodyta šiame įstatyme, jos kreditoriai turi teisę paduoti įmonę į teismą. Teismas gali priteisti iš įmonės atlyginti kreditoriui nuostolius, bet ne daugiau kaip ta suma, kuri buvo išmokėta akcininkams.

11. Įmonė neprivalo išpirkti akcininkų pateikiamų akcijų, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus.

## VI SKIRSNIS ĮMONĖS FINANSAI IR PELNO PASKIRSTYMAS

### 33 straipsnis. Finansai

1. Įmonė naudoja vidiniais ir išoriniais finansinių išteklių šaltiniais. Vidiniams šaltiniams priskiriami amortizaciniai atskaitymai, palūkanos už valstybinį kapitalą, jeigu jos paliekamos įmonėje, ir pelnas. Išoriniams šaltiniams priskiriami akcininkų įnašai, kitų fizinių ir juridinių asmenų vienkartiniai negražinami įnašai ir skolinto kapitalo lėšos. Moki valstybinė įmonė stambioms investicijoms gali gauti papildomų valstybės (vietos savivaldybės) lėšų iš biudžeto.

2. Ekonominės amortizacinių atskaitymų normas įrengimų, mašinų, statinių ir kitų neapyvartinių aktyvų fiziniam ir moraliniam susidėvėjimui atstatyti nustato įmonė, įvertindama šių aktyvų efektyvumo realų kitimą per tam tikrą laiką. Įmonės faktiniai amortizaciniai atskaitymai negali būti mažesni už nustatytus amortizacinių atskaitymų mokesčius normatyvus, kuriuos, kaip ir jų taikymo tvarką, nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Visiškai amortizuotų pagal pirminę vertę įrengimų, statinių ir kitų neapyvartinių aktyvų tolesnis amortizavimas nutraukiamas. Pirmą laiką nurašius (nevisiškai amortizuotus) aktyvus, jų likutinė dalis priskiriama įmonės nuostoliams.

3. Už laiku neatskaitytas (nesumokėtas) palūkanas už valstybinio kapitalo naudojimą įmonė moka į biudžetą 0,5 procento delspinigių už dieną. Jeigu įmonė šias palūkanas ar amortizacinius atskaitymus (mokėjimus) nuslepia ar sumažina, išjos imama į biudžetą nuslėptų lėšų dydžio bauda.

4. Jeigu įmonė pakartotinai arba šiurkščiai pažeidžia nustatytą amortizacinių atskaitymų ir palūkanų už valstybinio kapitalo naudojimą atskaitymų (mokėjimų) tvarką, taip pat jeigu kitaip praranda jai patikėtą valstybinį turtą, steigėjas gali paleisti įmonės valdybą arba taikyti įmonei specialų priežiūros režimą, arba sumažinti įmonės turimo valstybinio kapitalo dalį, arba įmonę likviduoti (reorganizuoti).

5. Įmonė privalo sudaryti atsargos (privalomąjį pelno rezervo) fondą. Jis sudaromas taikant ne mažesnius kaip 5 procentų kasmetinius atskaitymus iš pelno, likusio sumokėjus mokesčius. Fondas kasmet papildomas, kol jo dydis kartu su nominalaus akcinio kapitalo rezervo fondu pasiekia 1/20 įmonės įstatinio kapitalo. Jei pelno nepakanka įmonės privalomiems mokėjimams (valstybinio kapitalo palūkanoms ir draudimui, minimaliems dividendams), atskaitymai į pelno atsargos fondą atitinkamai mažinami.

6. Įmonės komercinės-ūkinės veiklos nuostoliai ir įsiskolinimai padengiami iš:

- 1) įmonės darbuotojams ir akcininkams priklausančios pelno dalies, taip pat nominalaus akcinio kapitalo rezervo, pelno rezervo (atsargos) fondų lėšų;
- 2) pelno dalies, skirtos privalomiems ir minimaliems dividendams išmokėti;
- 3) VAĮ nominalaus akcinio kapitalo lėšų (VĮ ši nuostata netaikoma);
- 4) VĮ gaunamų dotacijų iš valstybės (vietos savivaldybių), jei 1), 2) ir 3) punktuose nurodytų lėšų nepakanka.

7. Nuostoliai, susidarę dėl VĮ bankroto ar kitų priežasčių, paskirstomi proporcingai valstybiniam ir akciniam kapitalui.

8. Kai bankrutuoja VAĮ, nuostoliai dengiami iš akcinio kapitalo. Jei šių lėšų nepakanka – iš valstybinio kapitalo lėšų.

### 34 straipsnis. Įmonės nemokumas

1. VĮ nemokumą steigėjo prašymu nustato ir įformina aktu Lietuvos Respublikos finansų ministerijos organas, išanalizavęs įmonės finansinės veiklos rodiklius, nustatytus pagal buhalterinės-finaninės apskaitos, inventorizacijos dokumentus. Įmonė taip pat gali būti pripažįstama nemokia, jei ji nesumoka privalomų mokėjimų ilgiau kaip per 3 mėnesius nuo šių mokėjimų įvykdymui nustatyto termino arba jei realiai (įrodomai) laukiama tokios nemokumo būklės.

2. Jeigu VĮ yra nemoki, taip pat dar vienus metus po to, kai įmonė tapo mokia arba pradėjo dirbti pelningai, steigėjas turi teisę:

- 1) atleisti ir skirti valdybos pirmininką;
- 2) atleisti ir stebėtojų tarybos siūlymu skirti valdybos narius;
- 3) nustatyti valdybos pirmininko ir kitų valdybos narių, taip pat administracijos vadovo darbo užmokesčio ir premijų dydį;

4) nustatyti įmonės finansinių išteklių naudojimo tvarką;

5) likviduoti ar reorganizuoti VĮ.

3. Įmonės pripažinimo nuostolinga ar nemokia aktą ji gali nuginktyti per teismą.

4. Asmuo, atleistas iš valdybos pirmininko pareigų dėl to, kad jo vadovaujama įmonė tapo nemokia ar nuostolinga, negali būti paskirtas kitos VĮ ar VAI valdybos nariu, jos pirmininku ar laikinosios administracijos vadovu 5 metus nuo atleidimo dienos.

5. Šio straipsnio nustatytos taisyklės gali būti taikomos VAI, kai sumažėjus jos nuosaviems aktyvams, nominalaus akcinio kapitalo lieka mažiau negu 1/10 įmonės įstatinio kapitalo.

### **35 straipsnis. Dividendai**

1. Dividendai paprastųjų akcijų savininkams išmokami išpelno dalies, likusios sumokėjus mokesčius ir kitus privalomus mokėjimus. Dividendai išmokami atsižvelgiant į akcijos įsigijimo(per metus) laiką, jos nominalią vertę, gautą pelną. Privilegijuotųjų akcijų dividendai išmokami sumokėjus pelno mokesčius, įvykdžius valstybinio kapitalo palūkanų ir draudimo atskaitymus. Vienam asmeniui išmokamų dividendų suma neribojama.

2. Dividendo normatyvas planuojamas ir išmokamas toks, kad laukiamo pelno pakaktų atlikti privalomiems mokėjimams. Galutinis atsiskaitymas su akcininkais galimas tik įvykdžius privalomus mokėjimus, taip pat įsipareigojimus kreditoriams.

3. VĮ dividendo normatyvas planuojamas ir išmokamas toks, kad jo dydis kartu su akcijomis išmokamu papildomu dividendu nebūtų didesnis už apskaitomais metais pasiekto įmonės palyginamojo rentabilumo (balansinio pelno ir apmokėto įmonės įstatinio kapitalo, sumažinto nebaigtoje kapitalinėje statyboje investuotomis lėšomis, santykis) procentą.

4. VĮ paprastųjų akcijų minimalus dividendas, išmokėtas pinigais ar kitokiu turtu, neturi būti mažesnis už Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą vieningą visoms VĮ minimalų normatyvą, padidintą išmokų iš pelno įmonės darbuotojams procentu, tenkančiu 1 rubliui įmonės įstatinio kapitalo.

5. Jei VĮ pelno nepakanka išmokėti minimaliam dividendui, neišmokėta suma perkeliama į ateinančius (vienus) metus. Draudžiamas bet koks pelno paskirstymas, išskyrus mokesčius ir kitus privalomus mokėjimus, jeigu nebuvo išmokėtas minimalus dividendas. Jeigu per vienerius metus įsiskolinimas nelikviduojamas, VĮ gali būti pripažįstama nemokia. Šiuo atveju akcininkų susirinkimas gali pareikalauti likviduoti VĮ nominalų akcinį kapitalą, įmonei išperkant jos išleistas akcijas. Jei VĮ atsisako išpirkti akcijas, ji turi būti likviduojama per metus. Steigėjas, norėdamas pratęsti įmonės veiklą, gali per likvidavimo laikotarpį savo lėšomis išpirkti akcijas.

6. VĮ akcinis kapitalas likviduojamas iš akcinio kapitalo amortizavimo lėšų, o steigėjui sutikus, ir iš valstybinio kapitalo palūkanų atskaitymų. Likviduojamo akcinio kapitalo akcijos turi būti išperkamos ne vėliau kaip per vidutinį normatyvinį VĮ turimų neapyvartinių aktyvų amortizavimo laiką. Kasmet išperkamo kapitalo vertė neturi būti mažesnė už vidutiniškai metams tenkančią privalomų išpirkti per nustatytą (paskelbtą) laikotarpį akcijų nominalios vertės dalį, skaičiuojant šią proporciją didėjančia (kaupiamąja) tvarka. Akcijos išperkamos vadovaujantis šiuo įstatymu ir įmonės įstatais.

### **36 straipsnis. Pelno paskirstymas**

1. Iš įmonės balansinio pelno mokami šie privalomieji mokėjimai:

- 1) mokesčiai į biudžetą;
- 2) valstybinio kapitalo palūkanų atskaitymai;

- 3) draudimo mokėjimai už įmonėje sukauptą valstybinį kapitalą;
- 4) privalomieji ir minimalūs dividendai;
- 5) atskaitymai į įmonės pelno atsargos fondą.

Iš likusio pelno išmokami dividendai, premijos, sudaromas rezervinis kapitalas, finansuojamos papildomos socialinės kultūrinės ir kitokios programos.

2. Draudžiama iš pelno mokėti dividendus akcininkams, premijas darbuotojams arba kitaip dalyti ar priskirti įmonės darbuotojams ir akcininkams pelną, kol nepatenkinti įmonės kreditorių ir valstybės (vietos savivaldybės) reikalavimai.

3. Pasibaigus ūkiniams metams, dividendai gali būti išmokami avansu, jei išankstinis metinis balansas už atsiskaitomus metus numato pakankamą tam tikslui pelną. Avansu gali būti išmokama ne daugiau kaip 1/2 pelno, numatyto dividendams. Iš anksto išmokama suma negali būti didesnė, kaip pusė praeitų metų pelno, liekančio įvykdžius privalomuosius mokėjimus.

4. Premijos VĮ darbuotojams gali būti išmokamos avansu kiekvieną ketvirtį, jei remiantis einamaisiais ūkinės veiklos finansiniais rezultatais numatoma gauti pakankamai pelno. Avansu išmokama ne daugiau kaip 2/3 numatomų išmokėti premijų už darbą per atitinkamą laikotarpį. Likusios sumos išmokamos pasibaigus ūkiniams metams, vadovaujantis faktiniu pelnu. Avansu išmokama ne daugiau kaip 2/3 už praeitus metus faktiškai išmokėtų premijų sumos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS  
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS  
PIRMININKAS

V. LANDSBERGIS

Vilnius, 1990 m. rugsėjo 25 d.  
Nr. I-604

#### **Pakeitimai:**

1.  
LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA, Įstatymas  
Nr. [I-977](#), 1991-01-22, Lietuvos aidas, 1991, Nr. 16-0 (1991-01-23); Žin., 1991, Nr. 4-107 (1991-02-10), i. k. 0911010ISTA000I-977  
Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių įmonių įstatymo pakeitimo

2.  
LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA, Įstatymas  
Nr. [I-2927](#), 1992-10-06, Lietuvos aidas, 1992, Nr. 199-0 (1992-10-10); Žin., 1992, Nr. 30-914 (1992-10-31), i. k. 0921010ISTA00I-2927  
Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių įmonių įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo